

Bjørn Ivar Vasaasen
Simon Darres veg 34
2624 Lillehammer

NVE
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Dato: 19.01.2026

Høringsuttalelse vedr. *Begrenset høring av tilleggsutredninger til revisjonsdokumentet for Aurlandsvassdraget - produksjonsgrunnlaget for laks og sjørret i Vassbygdelvi (saksnr. 7535)*

Vi viser til *Begrenset høring av tilleggsutredninger til revisjonsdokumentet for Aurlandsvassdraget - produksjonsgrunnlaget for laks og sjørret i Vassbygdelvi* (saksnr. 7535), samt våre tidligere uttalelser under revisjonsprosessen.

Aurlandsvassdraget var som kjent før vannkraftutbyggingen på 1970- tallet regnet for å være ett av verdens beste sjørretvassdrag. I tillegg hadde vassdraget et betydelig kvantum med laks. Fra midten av 1800- tallet og frem til utbyggingen ble det jevnlig fisket mellom 2000-4000 kilo med sjørret pr år. I tillegg kom altså fangsten av laks. Svært få elver kunne vise til tilsvarende fangster pr km elv. Etter utbyggingen falt fangstene dramatisk, før de kollapset på midten av 1980- tallet, og har siden vært svært lave (2025: ca 150 kg sjørret). Sjørreten i Aurlandsvassdraget har i dag bestandsstatus som «dårlig». Laksen har bestandsstatus som «svært dårlig». For begge artene er vannkraftutbyggingen vurdert til å ha stor negativ effekt (Miljødirektoratet). I tillegg er det ål i vassdraget, der statusen for denne arten er ukjent.

I forbindelse med den pågående revisjonen av Aurlandsvassdraget ble det gjennomført en befarings langs vassdraget den 28.-29. august 2024. I etterkant av befaringsen påla NVE Hafslund Kraft AS å undersøke produksjonsgrunnlaget for laks og sjørret i Vassbygdelva. Vassbygdelva med tilløpselver/bekker har historisk sett hatt svært stor betydning for gyting og oppvekst for fisk i vassdraget. Etter utbyggingen ble det opprinnelige vannsystemet i Vassbygdi borte, og hovedelva ble ved flere anledninger tørrlagt. Lokale krefter dokumenterte gjennom film og bilder store mengder død fisk som følge av tørrleggingen. Siden har som kjent regulanten på frivillig basis avgitt et begrenset vannslipp.

Den pålagte undersøkelsen i Vassbygdelva etter befaringsen i 2024 har blitt gjennomført av NORCE (LFI notat 5/2025, datert 06.05.2025). Undersøkelsen viser at det er et betydelig potensial for forbedring av smoltproduksjonen dersom økt vannslipp kombineres med restaurering av sideløp. Hvis ikke dette gjennomføres, vil effekten ifølge undersøkelsen avta betydelig. Med bakgrunn i reguleringens dokumenterte negative konsekvenser for vassdraget, dagens status på laks og sjørret og Aurlandsvassdragets høye prioritet i revisjonssaker, er det etter vår mening opplagt at dette må gjennomføres i denne revisjonen.

Undersøkelsen peker også på (slik vi forstår det) en høyere dødelighet på utvandrende smolt fra Vassbygdelva versus Aurlandselva. Årsaker til dette kan ifølge undersøkelsen ligge i Vassbygdvannet. I den forbindelse viser vi til vår tidligere høringsuttalelse, datert 26.03.2024, der vi foreslår en tilstandsundersøkelse av Vassbygdvannet. Dersom ukjente faktorer i vassdraget/Vassbygdvannet medfører økt dødelighet på smolt, må dette undersøkes, og det må iverksettes tiltak. I denne sammenhengen blir det også svært viktig å optimalisere produksjonsgrunnlaget i Vassbygdelva med sideløp.

I undersøkelsen understrekes det videre at smoltpotensial ikke er det eneste kriteriet for vurdering av fiskehabitat og vannmiljø. Flere faktorer spiller inn, som for eksempel potensial for økt insektliv og andre organismer som er avgjørende for naturlig fiskeproduksjon. Insektlivet er som kjent på kraftig tilbakegang over hele verden. Basert på egne erfaringer, mener vi at vi ser langt færre store insekter i vassdraget i dag enn tidligere, herunder døgnfluer, vårfluer og steinfluer, som er svært viktige for fiskeproduksjonen. Her viser vi også til vassdragene Rena og Hemsila, hvor den tidligere så utbredte og produksjonsgivende døgnfluen *Ephemerella Aurivilli* nå er nærmest borte fra disse vassdragene. Både Rena og Hemsila er regulerte vassdrag.

Undersøkelsen i Vassbygdelva peker også på potensial for redusert predasjon av gytefisk, der gytefisken er svært utsatt på liten vannstand og med få rømningsmuligheter. Enkelte år har det blitt dokumentert betydelig predasjon på gytefisk i Vassbygdelva på grunn av oter og ørn.

Aurlandsvassdraget har som nevnt høy prioritet hva gjelder vilkårsrevisjoner. Dersom revisjonen skal ha noen betydning, må det gjennomføres tiltak som optimaliserer forholdene for fisk og fauna i vassdraget jf. anbefalinger gitt av fagmiljøet (NORCE) og elveierlaget (herunder bla de nevnte anbefalingene vedr. Vassbygdelva med sideløp). Revisjonen må også ses i lys av FNs tiår (2021-2030) for restaurering av natur, der målet er å reversere naturforringelse med tiltak for å reparere og forbedre økosystemer som er skadet eller ødelagt, og gjenopprette deres naturlige funksjoner. Dette er også viktig sett i lys av klimakrisen, der reparasjon/forbedring av økosystemer anses som avgjørende for å bremse klimaendringene. Vi ønsker her også å vise til «sumeffekter», der flere «små» tiltak genererer til sammen stor effekt. Tiltak i Vassbygdelva må inngå i dette perspektivet, både for Aurlandsvassdragets del, og for klimaarbeidets del.

Bestandene av laks og sjøørret er i dag presset fra flere hold. Det pekes gjerne på oppdrettsnæringen som en stor dagsaktuell/akutt trussel. Dette synet støtter vi. Det er imidlertid ingen faglig tvil om at kraftreguleringer har hatt svært negative effekter for fisk og fauna i norske vassdrag. Vi minner her om at den dramatiske nedgangen i bestandene av laks og sjøørret i Aurlandsvassdraget startet i etterkant av kraftutbyggingen, og lenge før oppstarten av oppdrettsnæringen i Sognefjorden. Det er derfor avgjørende å rette opp i reguleringens negative konsekvenser ved å optimalisere forholdene for fisk og fauna i vassdraget. De anbefalte tiltakene fra NORCE og elveierlaget vedrørende Vassbygdelva inngår i dette.

Avslutningsvis mener vi hhv. at økt nedbør som følge av klimaendringer må komme fisken og faunaen til gode. Eventuelle negative konsekvenser for kraftproduksjon må forventes gjennom en revisjon. Effektkjøring av vassdraget må unngås.

Vennlig hilsen

Bjørn Ivar Vasaasen
Simon Darres veg 34,

2624 Lillehammer

Jan Ove Vasaasen
Bekkefaret 23 a,
2613 Lillehammer

Trygve Reistad
Vargstadvegen 31B,
2619 Lillehammer